

Mårten

Under mina år i Arvika på 1950-talet lärde jag mig att det mesta kretsade kring mårten, dvs den årliga marknaden första helgen i oktober. Till och med tideräkningen började och slutade med mårten. Det hette tiden före mårtern och tiden efter mårten. Ville man ha något gjort veckorna före mårten brukade det heta att man fick vänta tills efter. Det verkade som om man tog ett djupt andetag innan festligheterna brakade loss för att släppa ut luften efter marknaden. Det var då det. På 1950-talet. Vad som har sagts mig fungerar det inte så längre för numera stressas det året runt. Precis som på de flesta ställen.

Som en god illustration till marknaden på 50-talet kan jag berätta en liten söt historia, som min chef på tidningen förtalte mig en gång. Det var nämligen så att på gården utanför hans bostad stod det ett lövträd. En dag när han kom hem från redaktionen fick han se sin grabb uppklättrad i trädet och våldsamt skakande dess bladverk. Löven yrde runt fruktträdet. Det var ännu sommar så löven var gröna och fina.- Men varför gör du så trädet tappar löven? frågade pappan. –Jo, svarade sonen. Jag vill att det ska bli mårten... Han hade tydligen lärt sig att när löven började falla var det dags för marknad.

Arvikamårten har säkerligen sina rötter i forna tiders kreatursmarknader. Jag skulle tro att hästhandeln var särskilt förekommande eftersom västvärmlänningen eller jössehäringen, som han kallas, är känd för sin hästhandel i gamla tider. Apropå kreatur så finns det en historia, vars äkthet jag inte kan garantera, om hur Arvika fick sitt namn. När orten fick sina stadsrättigheter skulle den döpas till Oscarsstad efter tidens regent. När kungen var på genomresa före invigningen hade dock några satt upp en skylt efter vägen där ortens namn angavs till Oxars stad med tanke på de dåliga gatorna och vägarna.. Detta förgrymmade Oscar till den grad att han förbjöd att hans namn fick bäras av staden.

Den stora attraktionen på 50-talets mårten var kåltältet. Det var här man kunde köpa en tallrik värmande kålsoppa. Trängseln var oftast stor i tältet och stämningen hög. Det berodde nog inte på kålsoppan utan det som man slog i den från medhavda buteljer framplockade under stort smussel från rockens innerficka. Vid ett tillfälle kom en yngling in i tältet och fick syn på en fotbollskamrat vid ett av borden. Ynglingen hade en apelsin i handen och med den påkallade han kompisens uppmärksamhet genom att kasta den mot bordet där kompisens satt. Apelsinen slog med ett plaskande ner i kompisens tallrik så att kålsoppan skvätte ner ansiktet. Fotbollskompisen strök kålen ur ansiktet och fortsatte lugnt att äta. Konstigt nog finns det inget kåltält längre på marknaden. Kålsoppa har nog inte numera samma popularitet som förr.

Kommer ni ihåg dikten där Per och Kersti växlade ringar på Värnamo marknad? En gång i tiden tror jag att Arvika marknad var den givna helgen för trolovning. Jag har inget statistiskt belägg för att det var så, men en guldsmed, som ingick i min bekantskapskrets under arvikatiden, påstod att försäljningen av förlovningsringar steg inför marknaden. Hur det är nu för tiden ska jag låta vara osagt.

Ett vet jag dock om dagens marknad och det är att det skett en våldsam utveckling av antalet knallar, både lokala och utsocknes. Hela den centrala stadens gator är belarmade med knallarnas stånd. Deras antal brukar uppgå till 600-700 och allt ifrån krimskrams till riktigt hantverk brukar bjudas ut till försäljning.

Från hantverk till hantverkare är inte steget långt. Det gör att jag erinrar mig en historia från ett möte med just hantverkare i Arvika. Någon ur de yngre leden tog upp att hantverkarna borde skärpa sig och inte utlova avhämtningstider som inte kunde hållas. Sa man torsdag så skulle reparationen vara klar på torsdag. Detta vållade kraftiga protester från några äldre hantverkare med motiveringen att ”kunderna tycker om att besöka oss så de uppskattar att komma till oss flera gånger.”

Detta speglar kanske det kynne som rådde hos jössehäringarna förr i tiden. Att hålla tider låg inte direkt för häradets urinnevånare. Jag vet inte hur många gånger jag avtalade om mötes-tid utan att personen dök upp. Det ordner sej, var en vanlig kommentar liksom ”det finns ju en dag i morgon också.” Så sant så sant men högst irriterande. Nu tror jag inte att det är så här i Jösse härad längre. Jäkt och stress har säkert spritt sig dit.